

**College van Gedeputeerde Staten
Statenvoorstel**

DATUM	21-9-2021	NUMMER PS	PS2021RGW06
DOMEIN	Stedelijke Leefomgeving	COMMISSIE	Ruimte, Groen en Water
STELLER	Linda Hindriks	TELEFOONNUMMER	06-50003555
DOCUMENTNUMMER	822B255F	PORTEFEUILLEHOUDER	Van Muilekom

Onderwerp : Verstedelijkingsconcept regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley

---

Bijlage(n):

1. Verstedelijkingsconcept Groene metropool Arnhem-Nijmegen-Foodvalley
2. Aanzet gebiedsuitwerkingen en vervolgstappen richting verstedelijkingsstrategie en verstedelijkingsakkoord

---

Aan Provinciale Staten,

Gevraagd besluit

Provinciale Staten besluiten:

1. Het verstedelijkingsconcept en de daarin uitgesproken ambitie 'meer landschap, meer stad', de ontwerpprincipes voor de bouwstenen leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen en de voorgestelde langjarige samenwerking en werkwijze in de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen vast te stellen;
2. Kennis te nemen van de aanzet voor de gebiedsuitwerkingen en de vervolgstappen richting verstedelijkingsstrategie en verstedelijkingsakkoord.

Inleiding

Aanleiding

De Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley is één van de zeven verstedelijkingsstrategieën die in het kader van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) worden opgesteld. De verstedelijkingsstrategie is een samenwerking tussen het Rijk, provincies Gelderland en Utrecht, de waterschappen en 26 gemeenten uit de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley (Groene Metropool). Omdat de Utrechtse gemeenten Renswoude, Rhenen en Veenendaal onderdeel uitmaken van de verstedelijkingsstrategie en vanwege de samenhang met het Ontwikkelbeeld regio Amersfoort 2030-2040, is de provincie Utrecht ambtelijk en bestuurlijk betrokken bij de verstedelijkingsstrategie.

De noodzaak voor de verstedelijkingsstrategie wordt ingegeven door de grote groeiopgave in beide regio's. Volgens de prognoses zijn er de komende 20 jaar circa 100.000 woningen en daaraan gekoppelde extra arbeidsplaatsen nodig. Het gaat om 40.000 woningen in de regio Foodvalley en 60.000 woningen in de regio Arnhem-Nijmegen. De opgave die voorhanden ligt is niet enkel het ruimte geven aan deze groeiopgave, maar ook om deze groei op te vangen op een manier waarmee de kwaliteit van de regio overeind blijft en zelfs kan worden versterkt. Daarom wordt een verstedelijkingsstrategie opgesteld waarin de opgaven voor leefomgeving, mobiliteit, economie, wonen en werken in samenhang worden onderzocht. Het doel van de verstedelijkingsstrategie is om de groei voor wonen en werken mogelijk te maken en tegelijkertijd de landschappelijke waarden en samenhang van de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley te versterken. Het traject zal uiteindelijk leiden tot een verstedelijkingsstrategie waarin wordt beschreven welke voorwaarden en principes er zijn om te komen tot nieuwe locaties voor wonen en werken.

Voorgeschiedenis

In het najaar van 2020 is de [contourennotitie](#) vastgesteld. De contourennotitie beschrijft de aanleiding en urgentie voor de verstedelijkingsstrategie. Daarnaast zijn in de contourennotitie de vier bouwstenen (leefomgeving, economie, mobiliteit en wonen) en daarbij behorende uitgangspunten vastgelegd als basis voor de verstedelijkingsstrategie. U bent eerder geïnformeerd over het traject via een [Statenbrief](#) (d.d. 23 maart 2021) en het [webinar Verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley](#) (7 april 2021). In het voorjaar van 2021 zijn uw Staten (19 mei 2021) geïnformeerd over het verstedelijkingsconcept en de daarin opgenomen ambities, bouwstenen en ontwerpprincipes. Vervolgens hebben uw Staten in een consultatiesessie tijdens de commissie Omgevingsvisie (16 juni 2021) de kans gehad om input en aandachtspunten mee te geven. Op basis van de aandachtspunten die naar voren zijn gekomen in de consultatieronde langs alle raden en Staten is het verstedelijkingsconcept verder uitgewerkt.

Vanwege de inhoudelijke en geografische samenhang zijn de informatie- en consultatiesessies gezamenlijk georganiseerd met het traject voor het Ontwikkelbeeld regio Amersfoort 2030-2040. In het Ontwikkelbeeld wordt onderzocht hoe er invulling kan worden gegeven aan de verstedelijkingsopgave die er in de regio Amersfoort is. Omdat de Gelderse gemeenten Nijkerk en Barneveld onderdeel uitmaken van beide trajecten, is sprake van nauwe afstemming. Echter omdat dit twee eigenstandige trajecten zijn, vindt voor beide trajecten afzonderlijk een besluitvormingstraject plaats en verloopt dit dus via een separaat Statenvoorstel.

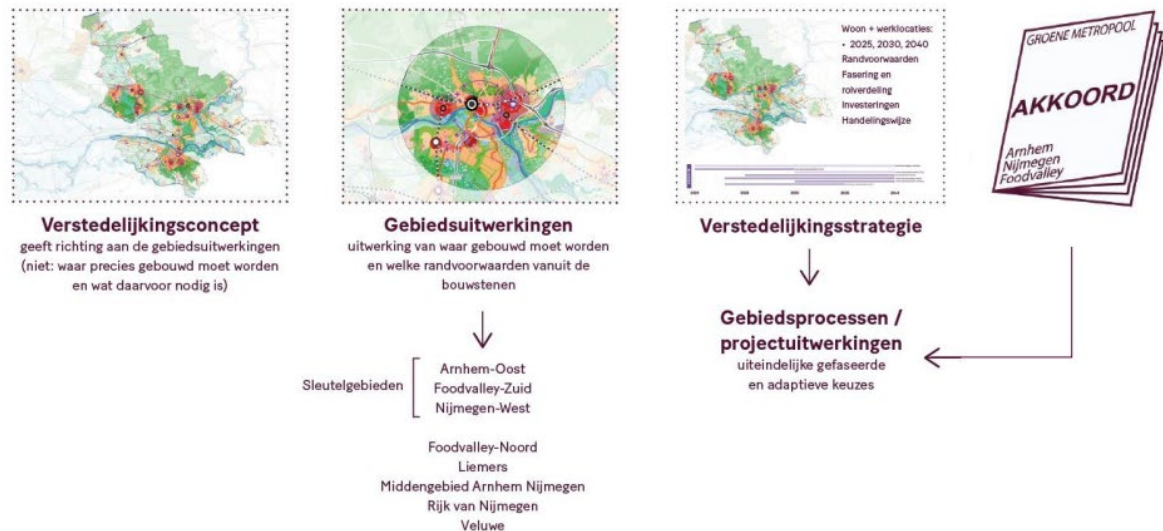
Verstedelijkingsconcept

Het verstedelijkingsconcept vormt het eerste onderdeel van de verstedelijkingsstrategie. Het verstedelijkingsconcept is de ruimtelijke vertaling van de contourennotitie en het resultaat van het daaruit voortkomende ontwerpend onderzoek. Het verstedelijkingsconcept schetst een perspectief voor 2040. Arnhem-Nijmegen-Foodvalley ontwikkelt zich door tot een Groene Metropool met een centrale ligging in het Stedelijk Netwerk Nederland met goede nationale en internationale verbindingen. Dit in combinatie met sterke steden en

vitale kernen in een aantrekkelijke groene leefomgeving zorgt ervoor dat mensen graag wonen en werken in de regio's. De ontwikkeling van landschap en het groenblauwe netwerk gaat gepaard met de verstedelijkingsopgave, zoals ook blijkt uit de zinspreuk: "Meer landschap, Meer stad". Naast een gezamenlijk perspectief reikt het verstedelijkingsconcept ontwerpprincipes. In het verstedelijkingsconcept zijn nog geen keuzes gemaakt over waar precies te bouwen en wat daarvoor nodig is, maar het concept geeft wel nadrukkelijk richting voor de volgende stappen.

Afbeelding: verstedelijkingsconcept, verstedelijkingsstrategie en verstedelijkingsakkoord

Het proces ziet er als volgt uit:

Toelichting: in het traject en dit Statenvoorstel wordt gesproken over een verstedelijkingsconcept, een verstedelijkingsstrategie en een verstedelijkingsakkoord. De afbeelding verduidelijkt het proces. Bron: verstedelijkingsconcept pagina 8.

Verstedelijkingsstrategie en verstedelijkingsakkoord

Het verstedelijkingsconcept wordt in het najaar van 2021 verder uitgewerkt tot een verstedelijkingsstrategie. Hierin is aangegeven waar op de korte (2025), middellange (2030) en lange termijn (2040) de extra woon- en werklocaties voor de komende jaren in dit gebied een plek kunnen krijgen en onder welke voorwaarden, gekoppeld aan andere opgaven die van belang zijn. Een belangrijke stap om hiertoe te komen is het maken van gebiedsuitwerkingen. In de bijlage is een eerste aanzet voor de gebiedsuitwerkingen opgenomen. Per deelgebied wordt, aan de hand van de bouwstenen en de ontwerpprincipes, uitgewerkt waar er ruimte is voor woningen en werklocaties, onder welke randvoorwaarden en welke keuzes er mogelijk zijn. De deelgebieden die voor de provincie Utrecht relevant zijn, zijn Foodvalley-Zuid en Foodvalley-Noord. Het deelgebied Foodvalley-Zuid ligt deels in de provincie Utrecht. De gemeenten Rhenen en Veenendaal maken, samen met de Gelderse gemeenten Wageningen en Ede, deel uit van het WERV-gebied. Daarnaast is het deelgebied Foodvalley-Noord interessant voor de provincie Utrecht, omdat de gemeenten Barneveld en Nijkerk ook onderdeel uitmaken van het Ontwikkelbeeld 2030-2040 regio Amersfoort.

De verstedelijkingsstrategie wordt dus gevormd door het verstedelijkingsconcept gecombineerd met de opbrengsten die uit de gebiedsuitwerkingen. In de strategie wordt een 'adaptief ontwikkelpad' geschetst: het geeft inzicht in welke keuzes er nu en op een later moment genomen worden. Daarmee worden niet alle keuzes in één keer vastgelegd en is er flexibiliteit om veranderingen op te vangen.

Om de verstedelijkingsstrategie te verankeren wordt er een verstedelijkingsakkoord gesloten tussen Rijk, regio en provincies. Het akkoord bevat een (her)bevestiging van de gedeelde ambitie en urgentie een set van afspraken over rolneming en rolverdeling, verantwoordelijkheden, planning en fasering, de gebiedsgerichte uitwerkingen, harde randvoorwaarden en 'showstoppers', samenwerking en een investeringsagenda. Naar verwachting wordt in het begin van 2022 het verstedelijkingsakkoord gesloten tussen het Rijk, regio en de provincies. In de bijlage is het pad richting verstedelijkingsstrategie en -akkoord geschetst.

Op dit moment wordt het verstedelijkingsconcept ter besluitvorming voorgelegd aan de 26 gemeenteraden en Provinciale Staten van de provincies Gelderland en Utrecht. Aan alle raden en Staten die betrokken zijn bij het traject wordt hetzelfde besluit gevraagd. Dit is voorafgaand aan het BO MIRT op 24 november 2021, waar de verstedelijkingsstrategie wordt geagendeerd. Om ervoor te kunnen zorgen dat raden en Staten voorafgaand aan het BO MIRT de kans hebben gehad om te besluiten over de verstedelijkingsstrategie, en rekening houdend met doorlooptijden in de besluitvormingsprocessen, is ervoor gekozen om nu het verstedelijkingsconcept ter vaststelling aan te bieden aan Provinciale Staten.

Juridische en andere relevante kaders

Artikel 158 Provinciewet

Alles wat voortvloeit uit de verstedelijkingsstrategie maar raakt aan besluitvorming over (planologische procedures) van het lokale en provinciale omgevingsbeleid is de verantwoordelijkheid van gemeenten en provincies. De bevoegdheid om besluiten hierover te nemen blijft bij de gemeenteraden en Provinciale Staten. Vanuit de afspraken die gemaakt worden over de verstedelijkingsstrategie wordt van de deelnemende gemeenten, provincies en het Rijk verwacht dat besluiten die zij nemen over gebiedsgerichte uitwerkingen aansluiten bij de verstedelijkingsstrategie.

Argumentatie

- 1.1 Een langjarig partnerschap tussen medeoverheden is nodig om de grote verstedelijkingsopgave in de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley aan te pakken. De omvang van de opgave vraagt om samenwerking door schaalniveaus heen, integraal afgewogen keuzes en afgewogen, gebundelde investeringen. Door het verstedelijkingsconcept vast te stellen verbindt de provincie Utrecht zich voor de komende 20 jaar aan een samenwerking met het Rijk en regio om deze ruimtelijke opgave samen op te pakken. Tegelijkertijd is de provincie Utrecht verzekerd van partnerschap van deze partijen in deze opgave in de regio Foodvalley.
- 1.2 De ontwerpprincipes uit het verstedelijkingsconcept sluiten aan bij de uitgangspunten in de Omgevingsvisie provincie Utrecht. De ontwerpprincipes vormen de basis voor een afwegingskader welke zal worden gehanteerd voor locatiekeuzes voor verstedelijking in de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley. Omdat dit overeenkomst met de uitgangspunten in onze provinciale Omgevingsvisie, vereist dit geen aanpassing in provinciaal beleid.

Een greep uit de ontwerpprincipes vergeleken met de Omgevingsvisie provincie Utrecht:

Verstedelijkingsconcept	Omgevingsvisie provincie Utrecht
Groene buffers intact houden en waar nodig versterken.	Ontwikkelen en versterken van een robuust netwerk van natuur met hoge kwaliteit, en bevorderen van een betere leefbaarheid. Versterken van onderlinge relatie tussen 'stad' en 'land'.

Recreatieve voorzieningen combineren met doelen voor klimaatadaptief watersysteem, natuur, energie en landbouw.	Ontwikkelen van groenblauwe structuren en gebieden die meerdere beleidsdoelen ondersteunen, zoals een gezonde leefomgeving, klimaatbestendige leefomgeving, natuur/biodiversiteit en recreatie, en die passen bij het bodem- en watersysteem.
Nieuwe woningen zo veel mogelijk geprogrammeerd nabij (H)OV (trein en bus) en/of in verbinding met nabijgelegen (regionale/snel-)fietspaden. <i>*Gedeputeerde Staten hebben met de projectleiding van de verstedelijkingsstrategie afgesproken dat de formulering van dit ontwerpprincipe wordt aangepast. Het gaat om een redactionele aanpassing om dit ontwerpprincipe meer lijn te brengen met de formulering in de provinciale Omgevingsvisie provincie Utrecht.</i>	Eventuele (grootschalige) uitleg koppelen aan hoogwaardig openbaar vervoer en aan bestaande of nieuwe knooppunten van de belangrijkste infrastructurele corridors.
Nieuwe woningen eerst binnen bestaand stedelijk gebied, vervolgens aan randen van steden en dorpen (nog binnen bebouwd gebied), daarna direct aan bestaand bebouwd gebied binnen stedelijke agglomeraties.	Nieuwe verstedelijking zo veel mogelijk binnenstedelijk/binnendorps (binnen het stedelijk gebied) nabij knooppunten; daarnaast in overig stedelijk gebied.
Inzet op intensief en duurzaam ruimtegebruik: bestaande werklocaties optimaal benutten, daarna aanleg nieuwe locaties.	Inzetten op herstructurering, revitalisering en eventuele herprofilering van en efficiënter ruimtegebruik op bestaande bedrijventerreinen in stedelijk gebied. Bij leegstand inzetten op herontwikkeling en transformatie. Alleen in specifieke gevallen ruimte bieden voor uitbreiding van een bedrijventerrein.
Ontwikkelen groen raamwerk in en rond stedelijk gebied.	Evenwichtige groenontwikkeling bij alle ruimtelijke projecten.
Variatie en aanvullend vermogen op bestaande voorraad met variëteit (groene) woonmilieus en prijssegmenten.	Streven naar een inclusieve samenleving, bijvoorbeeld door menging van typen woningen en woonmilieus in stadsdelen, wijken en kernen. Ten minste 50% van de woningen moet worden gerealiseerd in de segmenten 'middelduur' en 'sociaal'

- 1.3 In het verstedelijkingsconcept zijn nog geen keuzes gemaakt over concrete locaties. Het verstedelijkingsconcept voorziet in een stedelijke ontwikkeling rond drie polycentrische polen: Arnhem, Nijmegen en het zuidelijke deel van de Foodvalley (rondom Wageningen, Ede, Rhenen en Veenendaal). Dit zijn de gebieden waar verhoudingsgewijs de meeste woningen en werkgebieden zullen worden toegevoegd. Binnen het grondgebied van de provincie Utrecht worden er drie locaties onderzocht: Veenendaal Centrum, Veenendaal De Klomp en Veenendaal Zuid/Rhenen Noord. Voor de eerste twee locaties geldt dat deze reeds zijn opgenomen in de Omgevingsvisie provincie Utrecht als potentiële locatie voor de integrale ontwikkeling van wonen en werken. Veenendaal Zuid/Rhenen Noord wordt ook onderzocht als mogelijke locatie en vergt nog nadere uitwerking. Deze locatie is in beeld omdat er in de Ontwikkelagenda Toekomstbeeld OV 2040 van het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat naar voren is gekomen dat het

tegen beperkte investeringen mogelijk is hier een IC-station te realiseren. Dit sluit aan op het principe in de Omgevingsvisie provincie Utrecht om uitleg te koppelen aan bestaand of nieuw hoogwaardig OV-knooppunten.

- 2.1 De komende periode wordt het verstedelijkingsconcept, na vaststelling door raden en staten, verder uitgewerkt tot een verstedelijkingsstrategie. Zoals het er nu uit ziet, gebeurt dit door toevoeging van een hoofdstuk over gebiedsuitwerkingen en een hoofdstuk over het 'werken met de verstedelijkingsstrategie'. Deze onderdelen zijn nog in bewerking en sturen we ter informatie mee, zodat u kennis kunt nemen van hoe hier aan gewerkt wordt.

Doelen en indicatoren

Het vaststellen van het verstedelijkingsconcept is een belangrijke stap in het komen tot een vastgestelde verstedelijkingsstrategie Arnhem-Nijmegen-Foodvalley. Hiermee draagt het Statenvoorstel bij aan het meerjarendoel '1.1.4: Agenda's en afspraken met bovenregionale partners zijn beter afgestemd op wederzijdse belangen' uit de Programmabegroting 2021-2024. Het beoogde resultaat bij dit meerjarendoel is: 'Een door Rijk, provincies Gelderland & Utrecht en regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley vastgestelde regionale verstedelijkingsstrategie voor Arnhem-Nijmegen-Foodvalley'.

Participatie

Het burgerpanel van de provincie Gelderland aangevuld met de drie Utrechtse gemeenten is bevroegd op een aantal aspecten uit het verstedelijkingsconcept. Inwonerparticipatie op gemeenteniveau vindt plaats bij het verder uitwerken van de verstedelijkingsstrategie in het lokale omgevingsbeleid.

Financiële consequenties

Het voorstel over het verstedelijkingsconcept heeft geen directe financiële gevolgen. De kosten van het traject worden gedragen door alle deelnemende partijen. De provincie Utrecht heeft tot dusver €10.000 bijgedragen aan het proces, dit bedrag is gedekt binnen de begroting. Mochten besluiten die voortkomen uit de (uitvoering van de) verstedelijkingsstrategie, het verstedelijkingsakkoord en de investeringsagenda leiden tot kosten die niet zijn voorzien in de begroting, dan wordt hierover een separaat voorstel gedaan aan Provinciale Staten.

Vervolg

In het najaar van 2021 wordt het verstedelijkingsconcept verder uitgewerkt tot een verstedelijkingsstrategie. Wanneer dit gereed is, besluiten de colleges over de verstedelijkingsstrategie en de insteek van het verstedelijkingsakkoord, waarna ze worden bekrachtigd in het BO MIRT Oost-Nederland op 25 november 2021. Na het BO MIRT worden colleges, raden en Staten geïnformeerd over de strategie, de uitkomsten en vervolgstappen richting het akkoord. Naar verwachting wordt het akkoord in het eerste kwartaal van 2022 gesloten.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen

Besluit op 17 november 2021 tot vaststelling van het Verstedelijkingsconcept regio Arnhem-Nijmegen-Foodvalley.

Provinciale Staten van Utrecht; In vergadering bijeen op 17 november 2021

Op het voorstel van Gedeputeerde Staten van 21 september 2021,

met nummer 822B255F,
van afdeling Stedelijke Leefomgeving;

Overwegende dat:

- in verstedelijkingsconcept ambities, ontwerpprincipes en een langjarige samenwerking en werkwijze zijn verwoord voor de verstedelijkingsopgave in de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley;
- een langjarig partnerschap tussen medeoverheden nodig is om de grote verstedelijkingsopgaven in de regio's Arnhem-Nijmegen en Foodvalley aan te pakken;
- de ontwerpprincipes uit het verstedelijkingsconcept aansluiten bij de Omgevingsvisie provincie Utrecht.

Besluiten:

1. Het verstedelijkingsconcept en de daarin uitgesproken ambitie 'meer landschap, meer stad', de ontwerpprincipes voor de bouwstenen leefomgeving, mobiliteit, economie en wonen en de voorgestelde langjarige samenwerking en werkwijze in de regio's Foodvalley en Arnhem-Nijmegen vast te stellen;
2. Kennis te nemen van de aanzet voor de gebiedsuitwerkingen en de vervolgstappen richting verstedelijkingsstrategie en verstedelijkingsakkoord.

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Griffier,
mr. C.A. Peters